

Besedilo za predstavitev na Odboru in Skupščini

Nova univerza, Nova Gorica
Evropska pravna fakulteta, Ljubljana

Prof. dr. Peter Jambrek

Prof. dr. Dimitrij Rupel

UNIVERZA EVROPSKE UNIJE V GORICI IN NOVI GORICI (UEU)¹

KONCEPT UNIVERZE EVROPSKE UNIJE S SEDEŽEM V ITALIJI IN SLOVENIJI (V GORICI IN NOVI GORICI)

Zgodovina

Dr. Carl Bonutti je 2. aprila 2005 na predlog g. Boruta Pahorja, takratnega člana Evropskega parlamenta in sedanjega Predsednika Republike Slovenije, in na predlog lokalnega odbora za načrtovanje v Gorici (Italija) in Novi Gorici (Slovenija) spisal kratek predlog naslovljen na Jana Figela, komisarja Evropske komisije. S tem je bil vložen predlog v Evropskem parlamentu za ustanovitev Univerze Evropske unije na meji med Gorico in Novo Gorico.²

Novembra 2012 sta profesorja Evropske pravne fakultete v Novi Gorici, članice Nove univerze v

¹ Evropska pravna fakulteta je v imenu Nove univerze naročila obsežno preliminarno študijo s primerjavo podobnih projektov za ustanovitev univerz po Evropi. Pripravil jo je Inštitut za ustavno ureditev in človekove pravice (Bled, Slovenija). Ime v angleščini: University for/of European Union in Gorizia and Nova Gorica.

² Predlog je vključeval izjave o projektne delovnem načrtu. Ustanovljen je bil organizacijski odbor s predstavniki iz Nove Gorice (Slovenija) in Gorice (Italija), z posebnim namenom, da predlaga Upravi in Parlamentu EU ustanovitev prve univerze uradno veljavne in zastopane s strani Unije. S tem namenom je organizacijski odbor pridobil polno podporo lokalnih in regionalnih oblasti z obeh strani meje ter nekaj finančne podpore lokalnih podjetij. Župani obmejnih skupnosti iz Gorice, Nove Gorice in Šempeter-Vrtojbe so podpisali tristransko protokolarno pismo v podporo projekta in ga predstavili predsedniku Evropske komisije Romanu Prodiu ob njegovem obisku v Gorici - Novi Gorici ob proslavi vstopa Slovenije v Evropsko unijo. Prof. Prodi je uvodoma podprl projekt. Predsednik Slovenije, dr. Janez Drnovšek, je ponudil pokroviteljstvo projektu in Panevropsko gibanje EU je na svojem letnem srečanju v Münchnu prav tako dalo svojo iskreno podporo in ponudilo svojo pomoč. Poleg tega so projekt podprli slovenski predstavniki evropskega parlamenta in njihovi italijanski kolegi. Lokalne oblasti – Občine Gorica (Italija), Nova Gorica in Šempeter – Vrtojba (Slovenija) – so se zavezale, da bodo zagotovile potrebna zemljišča in objekte za predlagano EU univerzo, kot je npr. zaščiteni park v lasti Mestne občine Nova Gorica z Vilo Rafut tik ob italijanski meji v lasti Vlade Republike Slovenije in staro bolnišnično stavbo v lasti občine Gorica na italijanski strani.

Novi Gorici, prof. dr. Dimitrij Rupel in prof. dr. Peter Jambreč, predstavila podoben predlog H. E. Francu Frattiniju, Predsedniku GECT/EZTS, kot nadaljevanje predloga, ki ga je podal Bonutti, za ustanovitev Univerze Evropske Unije v Gorici/Novi Gorici.³

Po obravnavi Memoranduma o ustanovitvi Univerze Evropske Unije v Gorici/Novi Gorici s strani županov na obeh straneh meje med Italijo in Slovenijo,⁴ sta omenjena avtorja, v imenu navedenih akademskih inštitucij, ponovno nasloвила njuno zadnjo pobudo na organe GECT/EZTS.

Argumentacija koncepta

Vse tri iniciative, ki so se odvile v zadnjem desetletju (od 2005 do 2016), medsebojno povezujejo enake bistvene prvine, s katerimi lahko utemeljimo glavno idejo, vključno s poslanstvom in programi za novo univerzo.

Nanašajo se na potrebo po promociji akademskih disciplin in se dotikajo vprašanj povezanih s temeljnimi problemi EU, med drugim tudi z nedavnimi evropskimi izzivi, kot je demokratični deficit, etnični konflikti in finančna kriza, migracije in begunska kriza.

S tem namenom naj bi UEU gojila, raziskovala in razvijala evropsko – posebej še srednjeevropsko in mediteransko – kulturo, umetnost in religijo; komunikacijo in nove medije; evropsko ustavno in mednarodno pravo; ekonomijo in finance; diplomacijo in varnostne študije.

UEU je zasnovana kot nova akademska institucija z lastno vizijo in namenom. Njen cilj ni samo novo okvirno sodelovanje že ustanovljenih akademskih inštitucij na obeh straneh italijansko-slovenske meje.

Poleg tega naj bi UEU izpolnila dva strateška cilja Evropske unije na področju visokošolskega izobraževanja:

- Prvič, pritegnila naj bi študente iz neevropskih regij, predvsem iz držav BRIK-a (Rusija, Kitajska, Indija, Brazilija, tudi Turčija in Južna Afrika); in
- Drugič, ponudila naj bi univerzitetni kampus za EU študente z željo po zaposlitvi in priložnostih v neevropskih državah, ki niso članice EU.

UEU naj bi bila ustanovljena predvsem kot elitna univerza z dodiplomskimi, magistrskimi in podiplomskimi programi humanistike, prava, zunanjih zadev, diplomacije, ekonomije, financ, poslovnega managementa, državne uprave, varnosti, kulturnih in svetovnih študij.

Posebno poslanstvo univerze zatorej vključuje raziskovanje, razvoj, promocijo in razširjanje akademske odličnosti in nestrankarskega znanja; analize evropske kulture, znanosti in tehnoloških standardov v povezavi z neevropskimi praksami; raziskave in vpogled v kulturne

³ Poleg GECT/EZTS so h podpori in sodelovanju povabili tudi Evropsko komisijo, slovensko in italijansko vlado, občine Gorica, Nova Gorica in Šempeter-Vrtojba ter privatne donatorje in poslovne skupnosti. Poudarili so, da je uspeh UEU vezan na trden sistem štipendiranja.

⁴ Memorandum o financiranju Univerze Evropske unije s sedežem v Gorici/Novi Gorici, podpisan s strani prof. dr. Dimitrija Rupla, Rektorja Nove univerze v Novi Gorici in prof. dr. Petra Jambreka, predsednika upravnega odbora Nove univerze, z dne 20. junija 2016, poslan v vednost organov GECT/EZTS, Gorica (Italija) in Nova Gorica (Slovenija).

tradicije severnega Sredozemlja in srednje Evrope; povezovanje italijanske, slovenske in sosednjih akademskih in intelektualnih srenj; sodelovanje z eminentnimi gostujočimi in rednimi evropskimi, ameriški in drugimi profesorji; in izobraževanje nove generacije evropskih voditeljev, ki jih ne omejujejo ideologije in monopolistične omejitve 20. stoletja.

Izvedljivost pobude

Omenjene aktivnosti so načrtovane v okviru naslednjih omejevalnih in podpornih dejavnikov projekta:

- Upoštevajo obstoj latentnega intelektualnega potenciala v novo integriranih in mejnih sredozemskih in srednje-evropskih regijah;
- Ozirajo se na geopolitične interese EU ter spodbujajo boljše sodelovanje in večjo kulturno izmenjavo s Sredozemljem, vzhodnimi, jugovzhodnimi in srednje-evropskimi državami;
- Upoštevajo novo realnost po koncu Hladne vojne in po zadnji širitvi EU ter Nata v letu 2004;
- Zavedajo se obstoječe raznolikosti in obsega akademskih/univerzitetnih inštitucij v kontinentalni Evropi, predvsem v sredozemskem in srednje evropskem delu EU, ki v nekaterih pogledih zaostajajo za podobnimi inštitucijami zahodne Evrope ter posebej še za ZDA;
- Ozirajo se na nove izzive Evropske unije, izvirajoče iz dilem o lastnih strategijah za reševanje krize;
- Prosijo za uveljavitev vrednot evropske civilizacije kot so opisane v Lizbonski pogodbi⁵, in Evrope kot svetovne kulturne in politične velesile;
- UEU vabi dodiplomske študente iz držav članic EU, iz pridruženih članic EU, iz sosednjih in ne-evropskih držav, ki bi po diplomiranju na UEU nadaljevali usposabljanje na UEU ali na drugi evropski podiplomski izobraževani ustanovi;
- UEU je razpoznavna kot eden vodilnih svetovnih centrov za intelektualno spoznanje in znanstveno odličnost;
- UEU odpira vrata za prihod tuje generacije študentov iz Amerike, Afrike in Azije, Avstralije ter posebej še globalnih akterjev BRIK-a, ki so nadarjeni in se želijo povzpeli po družbeni lestvici;
- UEU vabi diplomirane študente, ki jih zanimajo evropsko in regionalno pravo, varstvoslovje, poslovne, politične, zgodovinske, diplomatske in medkulturne študije;
- S tem namenom ustanavlja podiplomsko poslovno šolo, pravno šolo, podiplomske politične študije in družbene vede, ter druge akademske centre odličnosti;
- Razvito bo posebno strokovno znanje v medkulturnem dialogu, v sožitju in spopadu svetovnih civilizacij, o globalnih evropskih ekumensko-teoloških odnosih, o kulturi strpnosti in dialoga, o teoriji in praksi v mediaciji, ter o arbitraži in spravi;
- UEU bo postala središče za študente iz neevropskih regij, ki želijo študirati o evropskih vprašanjih in specifično evropskih dosežkih na področju človekovih pravic, regionalnih vprašanj, nacionalnih in etničnih izzivov, in sorodnih področjih;
- Delovala bo tudi v funkciji orientacijskega centra za študente iz drugih evropskih univerz, ki bi radi zgradili svojo poklicno pot v neevropskih regijah in iščejo specializirana znanja o določeni regiji;

⁵ Primarno se sklicujemo na sledeče navedbe (*Uradni list Evropske unije*, C 326/49): »TRDNO ODLOČENI, da z združitvijo svojih virov ohranijo in utrdijo mir in svobodo, pozivajo druge narode Evrope z enakimi ideali, da se jim v teh prizadevanjih pridružijo, ODLOČENI ustvarjati možnosti za pridobivanje čim višje ravni znanja svojih narodov s širokim dostopom do izobraževanja in z njegovim stalnim posodabljanjem.«

- V podporo zgoraj omenjenih namenov bo nenazadnje tudi promocija same Univerze Evropske Unije ter s tem Evropske unije kot take na svetovni ravni v povezavi s strogimi sprejemnimi izpiti, ki bodo omogočali vpis na UEU le najbolj nadarjenim študentom iz vsega sveta.

Predlog delovnega programa

Za izvedbo organizacijskih in logističnih aktivnosti ter časovnega plana projekta za ustanovitev nove Univerze Evropske Unije so predvideni naslednji koraki:

- Sporazum in zaveza ključnih regionalnih predstavnikov na obeh straneh italijansko-slovenske meje. Prihodnja vladna podpora Italije in Slovenije na narodnem nivoju. Lobiranje na nivoju Evropske unije za zagotovitev politične in finančne podpore v institucijah odločanja na ravni unije (Evropska Komisija, Evropski Parlament, Svet Evropske unije in drugi).
- Izbira lokacije za UEU, po možnosti v eni ali več funkcionalnih in zanimivih stavbnih kompleksih, ki se trenutno premalo uporabljajo ali so zanemarjeni, na obeh straneh italijansko-slovenske meje.
- Vključitev projekta ustanovitve UEU v delovni okvir GECT/EZTS, ki bi projektu zagotavljala administrativno, politično in finančno pomoč ter sodelovanje z zainteresiranimi lokalnimi deležniki v politiki in poslovnem svetu.
- Imenovanje projektne upravnega odbora s poslanstvom promocije, organizacije in implementacije izvedbe ustanovitve nove univerze v določenem časovnem obdobju.
- Iskanje najkvalitetnejšega profesorskega kadra, ki bo sestavljen iz bodočih zaposlenih in gostujočih mednarodno uglednih profesorjev in znanstvenikov iz Italije, Slovenije in širše Evropskih in globalnih centrov akademske odličnosti.
- Priprava celovite študije v prihajajočih mesecih s sklepnimi predlogi za proces ustanovitve nove Univerze Evropske Unije s sedežem v goriški / novogoriški regiji.
- Študijo in sklepne predloge za poseben vpogled v (a) pravne okvire delovanja UEU (medinstitucionalni sporazumi, ustanovni akt, klavzule pravnih subjektov), (b) finančne instrumente, ki so potrebni za začetne in nadaljnje aktivnosti ustanavljanja, (c) seznam dodiplomskih in podiplomskih študijskih programov s kratkimi opisi za ustrezne učne načrte, (d) opis bodočih EU in globalnih izobraževalnih trgov, (e) začetne aktivnosti za promocijo UEU med potencialnimi kandidati za vpis.

Financiranje

Predvideno je, da bo Univerza Evropske Unije zasebna univerza, ki se bo nahajala sredi mreže javno-zasebnega akademsko-pravno-finančnega sodelovanja. Njeni lastniki, ustanovitelji in akademski sodelavci bodo izhajali iz občinskih (Gorica⁶, Nova Gorica⁷, Šempeter-Vrtojba), narodnih (Italija, Slovenija) in mednarodnih (Evropska unija) visokošolskih področij.

Zunanje financiranje UEU bo odvisno predvsem od dveh osnovnih pogojev:

⁶ Npr. Mednarodni inštitut za sociologijo Gorica (ISIG), Inštitut za srednjeevropske kulturne stike (ICM), Consortium International University Institute for European Studies (UIES) - Konzorcij Mednarodni univerzitetni inštitut za evropske študije.

⁷ Npr. Nova univerza s sedežem v Novi Gorici in njena članica Evropska pravna fakulteta.

Prvič, od kvalitete in kompetentnosti njenega znanstvenega delovanja, torej od visokošolskih in znanstvenih programov. Univerzitetni servisi in druga ponudba bodo promovirani, trženi in prodani na evropskih in svetovnih izobraževalnih trgih. Zato mora biti zagotovljena formalna in neformalna, evropska in širše mednarodna vrhunska uglednost akademskih standardov in akreditacije⁸, vključno s primernim izborom znanstvenega kadra z mednarodno odličnostjo in odmevnostjo.

Drugič, kvaliteta univerzitetnih akademskih programov mora biti prepoznana s strani visokega šolstva in raziskovalnih trgov. Vpis študentov iz regije, na ravni držav in na svetovni ravni bo zagotovil šolnine, ki bodo predstavljale tudi enega od glavnih virov zunanjega financiranja. Poleg tega bo finančna podpora za profesorsko in študentsko čezmejno izmenjavo ter za implementacijo raziskovalnih projektov UEU zagotovljena tudi na regionalnih, nacionalnih in EU razpisih za akademske projekte⁹.

Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje¹⁰, ki podpira različna področja regionalnega razvoja občin Gorica (Italija), Nova Gorica (Slovenija) in Šempeter-Vrtojba (Slovenija), je v resnici primarni podpornik projekta nove Evropske univerze. Njegova vloga je strateškega pomena že v sami začetni fazi projekta. Pričakovano zatorej je, da bo GECT/EZTS zagotovil vsaj osnovne finančne vire za kritje stroškov, ki bodo nastali v zvezi s pripravo študije, ki je potrebna za mednarodno akreditacijo, trženje, promocijske aktivnosti in lobiranje na narodni in EU ravni.

⁸ Npr. European University Association (EUA) – Združenje evropskih univerz; akreditacija programa za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu ENQUA in EQAR.

⁹ Kot je EGCT, Evropa 2020, Evropski socialni sklad, Evropski sklad za vključevanje državljanov tretjih držav, Evropski raziskovalni svet, Erasmus programi za izmenjavo, financiranje dodiplomskih in podiplomskih programov v okviru študija Erasmus Mundus, Obzorje 2020.

¹⁰ Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje (EZTS) - Gruppo Europeo Cooperazione Territoriale (GECT).